

Guia docent

Identificació de l'assignatura

Assignatura / Grup	21604 - Determinants Socials de la Salut / 1
Titulació	Grau d'Infermeria (Pla 2016) - Primer curs
Crèdits	6
Període d'impartició	Primer semestre
Idioma d'impartició	Català

Professors

Professor/a	Horari d'atenció als alumnes					
	Hora d'inici	Hora de fi	Dia	Data d'inici	Data de fi	Despatx / Edifici
Andreu Bover Bover						
<i>Responsable</i>						Cal concertar cita prèvia amb el/la professor/a per a fer una tutoria
andreu.bover@uib.es						

Contextualització

L'assignatura de Determinants socials de la Salut forma part de la formació bàsica en el grau d'Infermeria, per tant comprèn un ensenyament bàsic, introductori i general. L'Organització Mundial de la Salut (OMS) en els darrers 30 anys en els seus informes sobre la situació de la salut al món assenyalava com a prioritari atendre i entendre els factors socioeconòmics i les condicions de vida com elements determinants del nivell de salut de les poblacions. La OMS recomana a tots els governs del món i professionals sanitaris que entenguin i integrin en els seus plans de salut, intervencions dirigides a detectar i incorporar aquests determinants socials de la salut, específics a cada context, i així resoldre de la millor manera les necessitats de salut de la seva població.

En aquesta assignatura, l'estudiant podrà integrar en el seu currículum els coneixements sobre els principals tipus de determinants socials de la salut a nivell local, nacional i internacional, així com els models que expliquen el seu impacte en la producció de les desigualtats en salut de la població.

Els continguts i les competències que es treballen en aquesta assignatura permeten a l'estudiant assentar els fonaments per afrontar amb major amplitud i complexitat els temes relacionats amb salut abordats en altres assignatures del currículum com: Ètica i Legislació Sanitària (22707) de primer curs, Bases Històriques, Conceptuals i Metodològiques de les Cures (22702) i Educació i promoció de la salut (22704) de segon curs, i les assignatures directament relacionades amb la intervenció d'Infermeria al llarg del cicle vital de les persones que formen part del mòdul Ciències de la Infermeria: Intervenció en salut.

Requisits

Recomanables

Encara que aquesta assignatura no té cap requisit oficial, ja que es tracta d'una assignatura introductòria i de formació bàsica, es considera que hi ha requisits acadèmics i personals previs que poden facilitar a l'estudiant la integració d'aquest continguts i competències. A nivell acadèmic es recomana que el futur estudiant de

Guia docent

grau en Infermeria disposi de coneixements, a nivell de pre-grau, relacionats amb les Ciències de la Salut. A més necessita expressar-se correctament de forma oral i escrita en català i castellà. També és fonamental tenir coneixements bàsics que li permetin comprendre, parlar i escriure en llengua anglesa; així com manejar les eines informàtiques bàsiques. A nivell personal, es recomanable actituds d'interès pel coneixement científic i els aspectes relacionats amb la salut i la problemàtica social, compromís social i ètic amb el dret a la salut, capacitat d'anàlisi crítica, síntesi i reflexió, de resolució de problemes, presa de decisions, de treball en equip i d'atenció a les persones.

Competències

Específiques

- * Estudiar el funcionament, desenvolupament i interaccions de la persona, grups o comunitat, en el context social i sanitari. (CE2-INF)
- * Conèixer i comprendre les ciències socials, especialment els determinants de la salut de la població tant genèrics com els dependents dels estils de vida, demogràfics, ambientals, econòmics, psicològics i culturals, i capacitat d'aplicar-ho correctament en ciències de la salut. (CE14-INF)

Genèriques

- * Capacitat d'anàlisi i síntesi. (CG1-INF)
- * Raonament crític. (CG10-INF)

Bàsiques

- * Podeu consultar les competències bàsiques que l'estudiant ha d'haver assolit en acabar el grau a l'adreça següent: http://estudis.uib.cat/ca/grau/comp_basiques/

Continguts

Continguts temàtics

I. EL CONCEPTE DE SALUT I ELS SEUS DETERMINANTS SOCIALS (1,5 ECTS)

1. El concepte social de la salut.
  - 1.1. Les dimensions individual i col.lectiva de la salut
  - 1.2. La salut com a concepte socialment construït.
  - 1.3. Conceptualitzar la salut socialment.
2. Determinants socials: tipus, models conceptuals. El Dret a la salut.
  - 2.1. Els determinants de la salut.
  - 2.2. Determinants socials de la salut (DSS): Evolució, concepte, tipus i models explicatius.
  - 2.3. El Dret a la salut..

II. DETERMINANTS SOCIALS ESTRUCTURALS DE LA SALUT (2 ECTS)

3. Introducció a la Globalització social de la Salut: el determinants macro estructurals.

Guia docent

3.1. Introducció al conceptes de globalització, intersectorialitat i participació social: la complexitat de la producció de la salut del global al local.

3.2. Introducció a la política, la economia, la cultura i els valors, i el medi ambient: els determinants (macro) estructurals de la salut del context socioeconòmic.

4. Posició i pendent social: eixos de desigualtat en salut i els seus determinants.

4.1. Conceptualitzar la pendent i la posició social i les desigualtats socials en salut.

4.2. Els principals determinants socials estructurals del estatus social i els seus impactes en la salut.

4.3. Inclusió social i vulnerabilitat en salut. El paper dels professionals de salut front el DSS.

III. DETERMINANTS SOCIAL INTERMEDIARIS DE LA SALUT (2,5 ECTS)

5. Principis bàsics de la inclusió social i vulnerabilitat en salut: els determinants d'accés i a les condicions per la salut

5.1. Els principals determinants socials intermediaris i el seu impactes en la salut.

5.2. Accés al sistema sanitari i altres serveis de salut.

Metodologia docent

En aquest apartat es descriuen les activitats de treball presencial i no presencial previstes a l'assignatura amb l'objecte de poder desenvolupar i avaluar les competències establertes anteriorment. Amb el propòsit d'afavorir l'autonomia i el treball personal de l'estudiant l'assignatura forma part del projecte Campus Extens, dedicat a l'ensenyament flexible i a distància, el qual incorpora l'ús de la telemàtica a l'ensenyament universitari. Així, mitjançant la plataforma de teleeducació l'estudiant tindrà a la seva disposició una comunicació en línia i a distància amb el/la professor/a, una calendari amb notícies d'interès, documents electrònics i enllaços a Internet.

Volum de treball

A la següent taula es presenta la distribució d'hores segons les diferents activitats de treball presencial i de treball no presencial (o autònom) planificat i la seva equivalència en crèdits europeus o ECTS (1 crèdit ECTS=25 hores de treball de l'estudiant).

Activitats de treball presencial (1,84 crèdits, 46 hores)

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Classes teòriques	Exposició i discussió dels principals conceptes teòrics	Grup gran (G)	Exposar i discutir el principals conceptes teòrics descrits al material didàctic i recursos de suport en gran grup, amb la exposició oral del professor, participació del alumnes i el suport de material audiovisual.	30
Seminaris i tallers	Discussió lectures, activitats proposades i	Grup mitjà (M)	Aprende a contextualitzar la salut de les persones, identificant els diferents determinants socials de la salut, el seus tipus i el seva interrelació per produir desigualtats en salut. Es	12

Guia docent

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
	defensa treball petit grup		desenvoluparan activitats i exercicis participatius de casos pràctics i en contextos específics, tan proposats per el professor com per els alumnes en forma de treball sobre l'aproximació al coneixement del determinants socials de la salut d'una comunitat específica.	
Avaluació	Resolució d'un cas pràctic	Grup gran (G)	S'avaluarà la comprensió dels continguts teòrics desenvolupats amb la resolució d'un cas pràctic.	2
Avaluació	Avaluació de continguts teòrics	Grup gran (G)	Avaluació dels continguts desenvolupats al Bloc I, II i III descrits al la guia docent.	2

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informará els estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Aula digital.

Activitats de treball no presencial (4,16 crèdits, 104 hores)

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
Estudi i treball autònom individual	Preparació de les unitats didàctiques	Preparació dels continguts i bibliografia recomenada de cada unitat didàctica prèvia a la seva discussió en gran grup i als seminaris. A més a més, s'inclou l'estudi personal per la preparació d'exàmens, les lectures complementàries i la resolució d'exercicis.	88
Estudi i treball autònom en grup	Preparació de la defensa del treball de grup	Desenvolupament del treball de grups sobre l'Aproximació al coneixement dels determinants socials de la salut en una comunitat específica de Mallorca, preparant les tasques per cada tutoria amb el professor al seminaris i tutories corresponents, així com el format i contingut de la defensa del treball.	16

Riscs específics i mesures de protecció

Les activitats d'aprenentatge d'aquesta assignatura no comporten riscos específics per a la seguretat i salut dels alumnes i, per tant, no cal adoptar mesures de protecció especials.

Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

Es valorarà l'adquisició dels continguts teòrics i la capacitat del pensament crític i complex lligant els continguts teòrics a casos pràctics, així com l'ús de un llenguatge acadèmic i específic de la matèria. S'ha de tenir en compte que per normativa no es pot avaluar més del 50 % de la matèria a les convocatòries d'avaluació, això vol dir que les activitats recuperables poden esser recuperades a la convocatòria extraordinària de febrer si la suma de les activitats pendents no superen el 50 % de valor sobre la nota final.

Guia docent

Frau en elements d'avaluació

D'acord amb l'article 33 del Reglament acadèmic, "amb independència del procediment disciplinari que es pugui seguir contra l'estudiant infractor, la realització demostradorament fraudulenta d'alguns dels elements d'avaluació inclosos en guies docents de les assignatures comportarà, a criteri del professor, una menysvaloració en la seva qualificació que pot suposar la qualificació de «suspens 0» a l'avaluació anual de l'assignatura".

Exposició i discussió dels principals conceptes teòrics

Modalitat	Classes teòriques
Tècnica	Altres procediments (no recuperable)
Descripció	Exposar i discutir els principals conceptes teòrics descrits al material didàctic i recursos de suport en gran grup, amb la exposició oral del professor, participació del alumnes i el suport de material audiovisual.
Criteris d'avaluació	Serà puntuable la assistència a les classes, així com la participació activa dels alumnes a les activitats proposades per el professor i la seva discussió a classe.

Percentatge de la qualificació final: 10% per a l'itinerari A

Percentatge de la qualificació final: 0% per a l'itinerari B

Discussió lectures, activitats proposades i defensa treball petit grup

Modalitat	Seminaris i tallers
Tècnica	Treballs i projectes (no recuperable)
Descripció	Aprende a contextualitzar la salut de les persones, identificant els diferents determinants socials de la salut, el seus tipus i el seva interrelació per produir desigualtats en salut. Es desenvoluparan activitats i exercicis participatius de casos pràctics i en contextos específics, tan proposats per el professor com per els alumnes en forma de treball sobre l'aproximació al coneixement del determinants socials de la salut d'una comunitat específica.
Criteris d'avaluació	Segons el punt 5 de l'article 26 del nou reglament acadèmic, en aquesta assignatura hi ha activitats que es consideren pràctiques i per tant tenen caràcter no recuperable.

Es valorarà l'exposició i defensa del *Treball de Aproximació al coneixement del determinants socials de la salut d'una comunitat específica*. Es tracta de treballs de grup d'un màxim de 6 persones.

Percentatge de la qualificació final: 25% per a l'itinerari A

Percentatge de la qualificació final: 25% per a l'itinerari B

Resolució d'un cas pràctic

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Proves de resposta llarga, de desenvolupament (recuperable)
Descripció	S'avaluarà la comprensió dels continguts teòrics desenvolupats amb la resolució d'un cas pràctic.
Criteris d'avaluació	Avaluació de la capacitat de comprensió dels continguts teòrics amb la resolució d'un cas pràctic. Aquesta prova es desenvoluparà a la convocatòria d'avaluació final de gener. Es considerarà que s'han assolit les competències i coneixements bàsics a aquesta prova si s'obté més d'un 6 de la nota sobre 10.

Percentatge de la qualificació final: 25% per a l'itinerari A amb qualificació mínima 6

Percentatge de la qualificació final: 25% per a l'itinerari B amb qualificació mínima 6

Guia docent

Avaluació de continguts teòrics

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Proves de resposta breu (recuperable)
Descripció	Avaluació dels continguts desenvolupats al Bloc I, II i III descrits al la guia docent.
Criteris d'avaluació	Avaluació dels continguts teòrics dels bloc temàtics que es faràn en dues convocatòries, el bloc I i II en forma de parcial (25 % de la nota final) durant el semestre i el bloc III a la convocatòria de gener (25 % de la nota final). Es considerarà que s'han assolit les competències i coneixements bàsics a aquesta prova si s'obté més d'un 5 de la nota sobre un 10.

Percentatge de la qualificació final: 40% per a l'itinerari A amb qualificació mínima 5

Percentatge de la qualificació final: 50% per a l'itinerari B amb qualificació mínima 5

Recursos, bibliografia i documentació complementària

El material didàctic publicat a Campus Extens es considera un guió sobre els principals conceptes a discutir, no preten ésser una informació exhaustiva o suficient sobre els coneixements que abarca l'àrea dels Determinants Socials de la Salut. Els recursos de suport que es proposen poden ésser molt útils per clarificar i ampliar conceptes, especialment a l'hora d'aplicar-ho en situacions i contextos específics.

Bibliografia bàsica

El pensamiento enfermero /Suzanne Kérouac [et al.] Barcelona [etc.] :Masson,DL1996, reimp. 2007

Benach J, Muntaner C. Aprender a mirar la salud:cómo la desigualdad social daña nuestra salud. [Barcelona] :El Viejo Topo,2005

Sánchez Moreno, A. Concepto de salud y factores que la condicionan. Madrid: McGraw-Hill Interamericana 2000. Marmot M, Wilkinson RG. Los Determinantes Sociales de la Salud. Los Hechos Probados. Ministerio de Sanidad y Consumo de España: OMS Europa 2006.

Stuckler D, Basu S. El coste de las políticas de recorte. Por qué la austeridad mata.[Madrid]:Santillana, 2013.

Bibliografia complementària

Marmot M, Wilkinson RG. Social Determinants of Health. Oxford, New York: Oxford University Press 2008. Wilkinson R, Pickett K. Desigualdad. Un análisis de la (in)felicidad colectiva. Madrid: Turner Publicaciones 2009. Rodríguez M, Urbanos R. Desigualdades sociales en salud. Factores determinantes y elementos para la acción. Barcelona: Elsevier Masson 2008. Raphael D. Social Determinants of Health. Canadian Perspectives. Toronto: Canadian Scholars' Press Inc. 2004. Dignòstic de Salut de les Illes Balears. Conselleria de Salut i Consum: Direcció General de Salut Pública i Participació 2011.

Altres recursos

www.who.int/social_determinants

